

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН

Головне

У червні 2023 року вимушене адміністративне підвищення тарифів на електроенергію для населення стало домінуючим чинником зростання споживчих цін на 0,8% за місяць. Водночас ключовою протизагою зростання, цілком очікувано, у літній місяць, стала сезонність. А, в умовах збереження під час війни мотиваційно стриманого попиту, достатнього забезпечення пропозиції за більшістю основних продуктів харчування та відносно стабільного рівня обмінного курсу гривні, динаміка цін за переважною кількістю позицій у структурі споживання зберегла тренд на уповільнення зростання, що й підтвердилося уповільненням річних показників – 12,8% у червні (15,3% місяцем раніше).

Оцінка перспектив щодо динаміки споживчих цін суттєво не змінилася порівняно з попередньою. Незважаючи на чергові воєнні шоки, що найбільше чинять тиск на пропозицію за відносно незмінного попиту, керованість та передбачуваність процесів забезпечення споживчого ринку як з боку Держави, так і з боку бізнесу, який швидко підлаштовується під зміни в економіці, формує відносну стабільність, що мінімізує тиск на споживчий ринок і на ціни.

Відтак варто очікувати збереження тренду на поступове зниження річного темпу інфляції, незважаючи на її певну волатильність щомісяця.

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Червень 2022	Червень 2023	Червень 2022	Червень 2023
Зміни споживчих цін	21,5	12,8	3,1	0,8
Базова інфляція	15,2	13,7	1,6	-0,1
Небазова інфляція	30,2	11,8	5,1	2,0

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

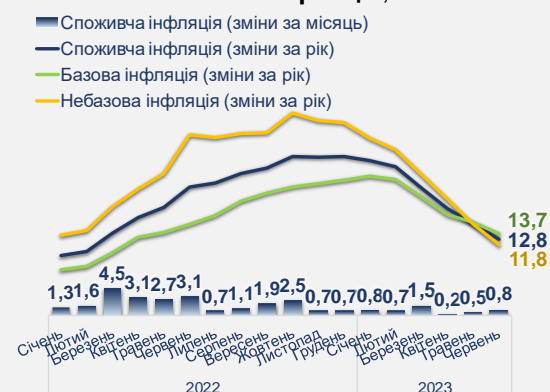
У червні 2023 року споживча інфляція очікувано (передусім унаслідок адміністративного підвищення тарифів на електроенергію) зросла на 0,8% за місяць (на 0,5% місяцем раніше), що не змінило тенденцію до уповільнення річних показників – 12,8% (15,3% відповідно). У цілому за I півріччя 2023 року ціни зросли на 4,6%.

Тобто, незважаючи на тимчасову окупацію частини території України, суттєві руйнування основних фондів та постійний ракетний терор, економіка України працює як цілісний механізм. Помірна динаміка зростання споживчих цін, що є співставною із рівнем інфляції в деяких європейських країнах, чії економіки не зазнають жодних шоків війни, є ще одним підтвердженням цього (за даними Євростату в червні ц.р. споживча інфляція в Угорщині становила 19,9%, Словаччині – 11,3%, Чехії – 11,2% у річному обчисленні).

Інфляційні чинники:

- ✓ адміністративне підвищення тарифів на електроенергію для населення на 69,7% (до 2,64 грн/кВт·год) було оголошено заздалегідь і пов'язано із наслідками того рівня руйнації, якого зазнала вітчизняна галузь під час масованих

Рис. 1 Споживча інфляція, базова та небазова інфляція, %

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис. 2 Зміни (гармонізованих) споживчих цін деяких країн та України в червні 2023 року, % у річному обчисленні

Джерело: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics, Держстат

Рис. 3 Зміни споживчих цін за розділами товарів та послуг, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

терористичних атак ворога, і відповідно значного обсягу витрат, необхідних для відновлення та придбання нового обладнання. У підсумку за практичної незмінності інших тарифів загальний рівень цін за групою «Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива» підвищився на 11,9% (внесок до загальної споживчої інфляції – 1 в.п.);

Довідково. Рішення щодо зміни тарифів на електроенергію затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2023 № 544 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 червня 2019 р. № 483».

- ✓ **підвищення тарифів на місцевий телефонний зв'язок** – на 13,8%, внесок – 0,004 в.п. (з огляду на перегляд із 01.06.2023 тарифних планів для населення з боку одного з найбільших операторів фіксованого зв'язку в Україні АТ «Укртелеком»);
- ✓ **підвищення вартості перевезень залізничним транспортом** – на 3,1%, внесок – 0,003 в.п., відповідно до механізму коригування вартості проїзду пасажирів;

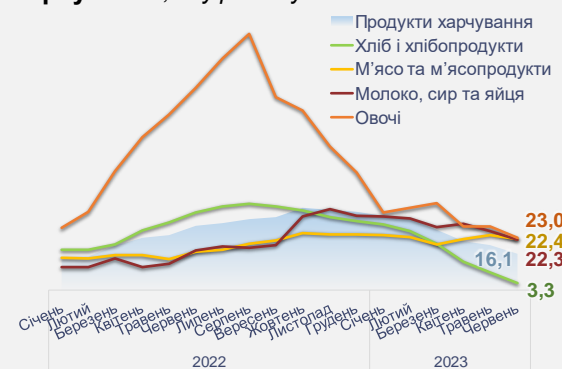
Довідково. Зміна тарифів на залізничні пасажирські перевезення здійснюється відповідно до механізму коригування вартості проїзду пасажирів залежно від календарного періоду згідно із наказом Міністерства інфраструктури від 20.04.2018 № 184 «Про затвердження Тарифів на перевезення пасажирів, багажу і вантажобагажу залізничним транспортом у внутрішньому сполученні».

- ✓ **посилення витратності**, у т.ч., ймовірно, і з огляду на червневі терористичні дії з боку окупантів – підри в Каховській ГЕС, подальше блокування «Зернової ініціативи», що погіршило ситуацію, особливо на півдні країни, і негативно вплинуло на виробничу діяльність низки підприємств. Крім того, підтримує значний рівень витрат і збереження високої вартості кредитування, що обмежує можливості бізнесу, оскільки через посилення стандартів під час війни (вищі процентні ставки, жорсткіші заставні вимоги та менші строки кредитів) поточне кредитування наразі підтримується переважно за допомогою Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» (за період дії воєнного стану в Україні станом на 03.07.2023 укладено майже 31 тис. кредитних договорів на загальну суму 122,1 млрд гривень);

Довідково. За даними щомісячного опитування керівників підприємств «Український бізнес під час війни», проведеного ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», у червні, уже чотири місяці поспіль, головною проблемою для бізнесу стало зростання цін на сировину та матеріали. При цьому в червні абсолютне значення цієї перешкоди збільшилося порівняно з попереднім місяцем – зі зростанням цін зітховхнулися 63% опитаних підприємств (у травні ця частка становила 59%).

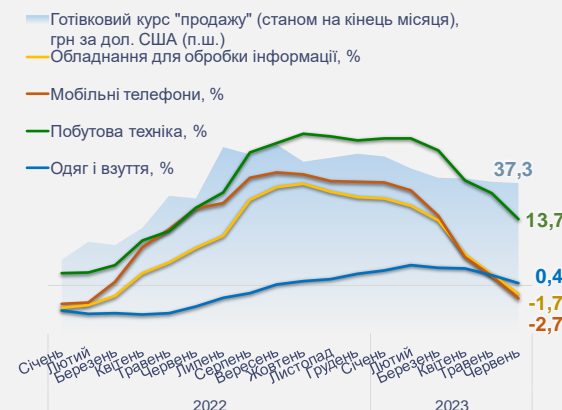
Упродовж червня ц.р. з огляду на високу витратність та намагання компенсувати раніше понесені збитки вартість більшості послуг і далі зростає, зокрема вищими темпами дорожчала вартість оренди житла, послуг з утримання та ремонту житла (електриків, сантехніків), послуг готелів та пансіонатів, хімічного чищення одягу, ремонту взуття, ремонту побутової техніки, медичних послуг, курсів водіїв, дошкільної освіти, інтернету, фінансових послуг, послуг нотаріусів та ін.

Рис. 4 Зміни споживчих цін на продукти харчування, % у річному обчисленні

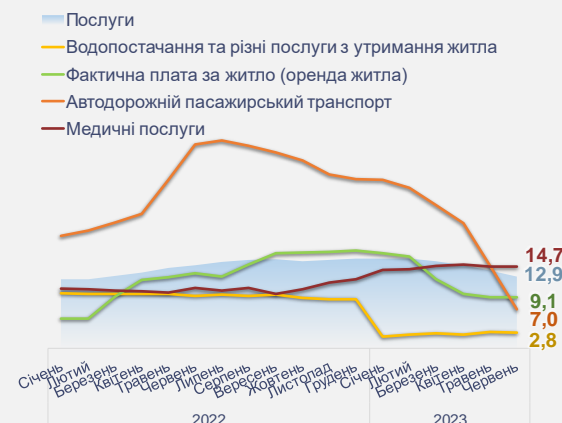
Джерело: Держстат

Рис. 5 Зміни споживчих цін на деякі непродовольчі товари (% у річному обчисленні) та середньозважений курс «продажу» на готівковому валютному ринку (грн за долар США)

Джерело: Держстат, Національний банк

Рис. 6 Зміни споживчих цін на деякі послуги, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

- ✓ **дисбаланс попиту та пропозиції на окремих сегментах ринку**, зокрема на ринку м'яса та м'ясопродуктів, що зумовило нарощування імпорту при скороченні експорту і, відповідно, позначилося на вищих темпах зростання цін. Так, свіжа, охолоджена, заморожена свинина подорожчала на 3,8% (на 3,4% у попередньому місяці); свіжа, охолоджена, заморожена яловичина і телятина – на 2,3% (на 1,4% відповідно) тощо;

Довідково. За даними Держмитслужби впродовж червня фізичні обсяги імпорту за підгрупою 203 «Свинина» зросли у 2,5 раза до 1,5 тис. тонн, за одночасного скорочення експорту за підгрупою 202 «М'ясо великої рогатої худоби, морожене» на 30,8% до 1,7 тис. тонн.

- ✓ **постійний ризик шоків поточної ситуації та перманентна невизначеність щодо найближчого розвитку подій** у побутовому сенсі та в сенсі ділової активності, наприклад, що стосується очікувань унаслідок підриву Каховської ГЕС.

Довідково. За даними дослідження Info Sapiens «Споживчі настрої в Україні» в червні ц.р. погіршилося значення:

- 1) індексу споживчих настроїв українців – зменшився на 9,5 пункту до 82,5 пункту за всіма складовими індикатора;
- 2) індексу інфляційних очікувань – зріс на 8,3 пункту до 182,3 пункту;
- 3) індексу девальваційних очікувань – зріс на 6,7 пункту до 138,6 пункту.

Антиінфляційні чинники:

- ✓ **літня сезонність**, що наразі домінує на ринку, за певним винятком. Найбільше літня дефляція вже позначилася на:
 - 1) ринку молока та молокопродуктів, де з огляду на сезонне збільшення пропозиції молокосиловини ціни на молоко знизилися на 0,5%, на сир і м'який сир – на 0,5%, на кефір – на 0,2%;
 - 2) плодоовочевому ринку, де, зокрема, фрукти подешевшали на 2,2% («плюс» 8,7% у попередньому місяці), внесок – «мінус» 0,1 в.п., овочі суттєво уповільнили цінові темпи – «плюс» 1% («плюс» 5,6% відповідно), внесок – 0,03 в.п.;

Довідково. За даними Держмитслужби впродовж червня суттєво зросли фізичні обсяги імпорту за підгрупою 809 «Абрикоси, вишні, черешні, персики, сливи» – у 4,4 раза до 11,2 тис. тонн та за підгрупою 807 «Дині, кавуни і папайя» – у 3,6 раза до 4,4 тис. тонн.

- ✓ **збереження мотивації щодо обмеження споживання в умовах війни**, що визначає звуження споживчих пріоритетів;

Довідково. Упродовж червня на непродовольчому ринку ціни переважно знижувалися з огляду на збереження стриманого попиту в умовах війни, що позначилося на здешевленні: одягу і взуття, меблів та предметів обстановки, побутової техніки, електроінструментів, товарів для підтримки чистоти, транспортних засобів, мобільних телефонів, телевізорів, обладнання для обробки інформації, іграшок, книжок, канцелярських товарів та ін.

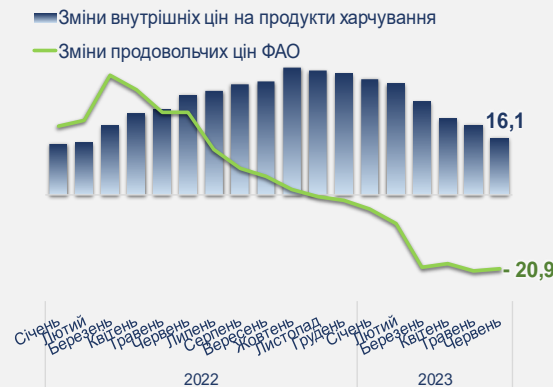
- ✓ **збільшення пропозиції окремих товарів, що сприяло насиченню деяких сегментів продовольчого ринку**, зокрема поступове розширення експортних можливостей стимулювало виробників до нарощування поголів'я птиці

Рис. 7 Топ-5 найважливіших перешкод для ведення бізнесу

Джерело: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Рис. 8 Зміни цін на продовольство, % у річному обчисленні

Джерело: ФАО, Держстат

Рис. 9 Зміни цін на пальне, % у річному обчисленні

Джерело: Світовий банк, Держстат

(і далі дешевшають яйця – на 4,1% за червень);

- ✓ **падіння світових продовольчих цін** та тимчасові обмеження на український агроімпорт, що стимулювало здешевлення продуктів переробки зернових («мінус» 3,4%), соняшникової олії («мінус» 2,4%), незмінність цін на цукор;

Довідково. Тимчасові превентивні заходи країн ЄС щодо імпорту пшениці, кукурудзи, насіння ріпаку та соняшнику з України (діють до 15.09.2023) стимулювали зниження внутрішніх цін як на продукти переробки зернових, зокрема на борошно, більшість круп, так і на оброблені продукти – вафлі, макаронні вироби тощо.

За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) середнє значення Індексу продовольчих цін у червні й далі знижувалося («мінус» 1,4%) через зниження цін на цукор, рослинні олії, зернові та молочну продукцію.

- ✓ **достатність запасів пального на вітчизняному ринку** (трейдерами були сформовані запаси пального напередодні відновлення довоєнного рівня оподаткування) **та подальше зниження світових цін на енергоносії** (за даними Світового банку в червні енергоносії подешевшали на 1,8%, у т.ч. нафта марки Brent – на 1,1%) у підсумку зумовили зниження внутрішніх цін на пальне;
- ✓ **збереження ревальваційної динаміки на готівковому валютному ринку**, що частково компенсувала вплив чинника заміщення імпортом у певних сегментах ринку. Крім того, цьому сприяла система стосунків із партнерами, які забезпечують постачання в Україну відповідної продукції, оскільки ця система має тривалу історію, а динаміка цін на таку продукцію в Україні вже визначається цінами на ринках країн-партнерів із, ймовірно, стриманою інфляцією.

Довідково. За даними Національного банку на готівковому валютному ринку середньозважений курс «продажу» гривні до долара США на кінець червня ц.р. (порівняно з датою на кінець 2022 року) зміцнився на 8,3%.

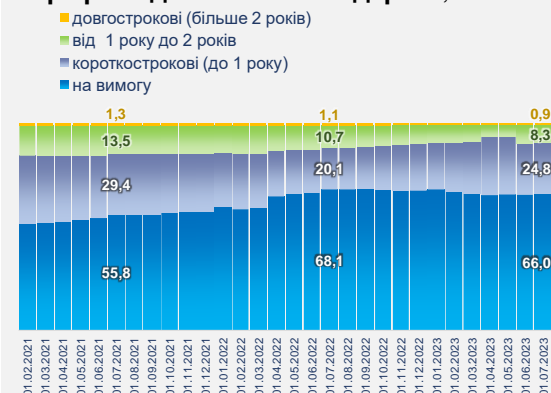
Відсутність значних шоків попиту та пропозиції, ґрунтоване передусім на керованості та передбачуваності процесів забезпечення споживчого ринку як з боку Держави, так і з боку бізнесу, створює підстави очікувати збереження наявного тренду на поступове зниження річного темпу інфляції. Втім, упродовж війни завжди зберігатимуться поточні ризики, одними з яких, як більш наочні, можна вважати зростання вартості сировини та збільшення витратності виробництва в цілому. Але прояв цих ризиків не є загрозливою і незворотною умовою інфляційного прискорення.

Рис. 10 Зміни цін на транспорт за регіонами в червні 2023 року, % за місяць

Джерело: Держстат

Рис. 11 Строкова структура депозитного портфеля домашніх господарств, %

Джерело: Національний банк

Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

Ключові показники	Травень 2023 року			Червень 2023 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Усі товари та послуги	0,5	–	15,3	0,8	–	12,8
Базовий ІСЦ	0,3	0,17	15,6	-0,1	-0,06	13,7
Небазовий ІСЦ	0,7	0,29	15,2	2,0	0,87	11,8
Зміни цін за розділами товарів та послуг						
Продукти харчування та безалкогольні напої	0,9	0,41	20,1	0,1	0,05	16,5
Алкогольні напої, тютюнові вироби	1,2	0,11	14,6	0,8	0,07	12,8
Одяг і взуття	-1,6	-0,08	2,1	-3,0	-0,16	0,4
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	0,0	0,00	3,6	11,9	1,01	15,2
Водопостачання	0,0	0,00	0,8	0,0	0,00	0,8
Водовідведення	0,0	0,00	0,7	0,0	0,00	0,7
Електроенергія	0,0	0,00	0,0	69,7	1,09	69,7
Природний газ	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00	0,0
Гаряча вода, опалення	0,0	0,00	-0,2	0,0	0,00	-0,2
Предмети домашнього вжитку	0,4	0,03	18,5	-0,4	-0,03	15,1
Охорона здоров'я	0,8	0,06	14,0	0,3	0,02	13,8
Транспорт	-1,1	-0,12	10,9	-0,8	-0,09	-1,1
Паливо та мастила	-2,5	-0,09	-1,4	-2,0	-0,07	-20,3
Зв'язок	-0,2	-0,01	9,8	0,5	0,01	9,3
Відпочинок і культура	-0,2	-0,01	11,1	-0,5	-0,02	9,1
Освіта	0,0	0,00	9,6	0,1	0,00	9,6
Ресторани та готелі	1,0	0,03	19,4	1,0	0,03	19,1
Різні товари та послуги	0,4	0,03	17,9	0,8	0,04	16,8

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів та послуг може не дорівнювати підсумку